

STELLING: Geïntegreerd bosbeheer is uit

Begin jaren '90 stapten bosbeheerders massaal over op geïntegreerd bosbeheer, een beheervorm die erop is gericht de natuurfunctie, de houtproductiefunctie en de recreatiefunctie van het bos op kleine schaal te integreren. Momenteel lijken veel beheerders toch andere keuzes te maken. Is geïntegreerd bosbeheer weer uit?

— Geert van Duinhoven, freelance journalist

Simon Klingen, Klingen Advies

“Onderwerp leeft nog steeds bij beheerders”

> IN 1990 IS HET BEGRIP geïntegreerd bosbeheer geïntroduceerd en sindsdien heb ik aan ongeveer 700 mensen cursus over het onderwerp gegeven. En dat gaat door tot op de dag van vandaag. Het onderwerp leeft dus nog steeds bij beheerders. Het gedachtegoed van geïntegreerd bosbeheer is absoluut gemeengoed geworden in Nederland en Vlaanderen. Het verschil met de eerste jaren is dat ik beheerders nu niet meer hoeft te overtuigen van de noodzaak van dit soort beheer. Nu gaat het er veel meer om hoe je het in de praktijk brengt. Ach, er vinden nog wel wat discussies plaats over of natuurvolgend bosbeheer en multifunctioneel bosbeheer al

dan niet hetzelfde is als geïntegreerd bosbeheer. Volgens mij is het idee er achter telkens hetzelfde dus vreselijk interessant vind ik die discussie niet.

Het aardige van de cursussen is dat ik er zelf ook steeds veel van leer dus ben ik, na het boek uit 1990, met een nieuw boek bezig over geïntegreerd bosbeheer. De essentie van het verhaal hoeft ik niet aan te passen, dat staat nog steeds overeind. Wel kan ik het nu beter onderbouwen met ervaringen en onderzoeken.

Waar het tegenwoordig op neerkomt, is dat ik de beheerders die op cursus komen, begeleid om het verhaal in de praktijk uit te voeren. Voor sommigen is dat moeilijk. Ze leren de theorie in de opleiding, maar weten nog niet hoe ze in het bos dan al die keuzes moeten maken, hoe ze met alle aspecten rekening moeten houden bij het daadwerkelijk ingrijpen.<

Theo Meeuwissen, Staatsbosbeheer

“Beheerders moeten bewuste keuzes gaan maken”

> EEN VERDIENSTE VAN geïntegreerd bosbeheer is dat beheerders bewuster zijn gaan sturen op meerdere functies. Dus de erkenning dat het bos meerdere functies heeft. We moeten nu alleen oppassen dat we niet doorslaan. Het gevaar is dat we van het bos nu weer een eenheidsworst maken waar alle functies op iedere plek even belangrijk zijn en je dus in feite weer een eenvormig bos krijgt. Niet alle functies zijn overal gelijkwaardig. Het is de kunst voor een beheerder om de functies eerst goed te waarderen. Dat betekent keuzes maken, heel bewust keuzes maken. Ik merk dat dat voor veel mensen nog

moeilijk is dus dat proberen wij bij Staatsbosbeheer daarom voortdurend onder de aandacht te brengen. En we moeten zorgen dat de vakdeskundigheid op peil blijft, dat mensen gekwalificeerd zijn om die keuzes te kunnen maken.

Het maken van goede afwegingen tussen de verschillende functies is de laatste decennia des te belangrijker geworden omdat het publiek daar ook om vraagt. Daarnaast is er altijd een kritisch publiek als er bomen gekapt worden. Bos beheren zonder in contact te treden met de omgeving kan niet meer. Als een blesser in het bos loopt, wordt hij hoe dan ook aangesproken door het publiek. Hij moet dan kunnen uitleggen wat hij doet en ook waarom. Dan moet hij kunnen uitleggen waarom hier wel en daar geen dood hout ligt, waarom hier wel gekapt wordt voor houtproductie en daar niet. Maar dat in contact treden met het publiek is een vaardigheid die nog niet elke bosbeheerder beheerst. Dus ook dat is een kwestie van aandacht geven en scholing verzorgen.<

Jan den Ouden, Wageningen UR

“Meer zorgen om de toekomst van het bos”

> GEÏNTEGREERD BOSBEHEER IS de afgelopen jaren gemeengoed geworden. Maar ik denk dat er wel wat aanpassingen nodig zijn. Het concept gaat er vanuit dat je op elke plek in het bos natuur en productie moet integreren. Ik denk echter dat je op een wat grotere schaal zou moeten kijken en over grotere eenheden duidelijker accenten moet leggen op natuur of productie. Dus ik kijk liever naar een heel bosgebied om vervolgens te beslissen welke ontwikkelingen ik wil sturen

en daar vervolgens per opstand keuzen in maken. Een kwestie van schaalniveau waarop je kijkt. Daarmee zou de efficiency van het beheer vergroot kunnen worden. Maar dit is overigens geen pleidooi voor terugkeer naar de monoculturen. Toepassing van geïntegreerd bosbeheer heeft ons geleerd dat ons bos veel potenties heeft: laten we die dan ook benutten.

Waar ik me meer zorgen over maak is de toekomst van het bos. Het succes van het geïntegreerde bosbeheer – kleinschaligheid, menging, structuurverandering – komt voor een groot deel voort uit het feit dat we starten met homogene bossen waar het alleen maar beter kon worden. Maar geïntegreerd bosbeheer moet je niet alleen beoordelen op de verandering ten opzichte van de toen bestaande situatie. Je moet het effect van het uitgevoerde beheer vooral beoordelen op de doelen die je voor ogen hebt naar de toekomst toe. En dat laatste wordt te weinig gedaan.

Want als je dat wel zou doen, kom je tot de conclusie dat de verjonging die optreedt, in veel gevallen nog steeds gedomineerd wordt door naaldbomen. Er komt weinig kwaliteitshout op. Het bos verjongt, maar de verjonging die je realiseert is veelal vlees noch vis. En ik vind dat wel een probleem. Ik vraag me dus af of we het bos op deze manier ook over enkele decennia nog kunnen gebruiken als bron van hout en biomassa met eenzelfde kwaliteit als het bos dat onze voorgangers ons hebben nagelaten.<

Teo Wams, Natuurmonumenten

“Het beheer is veel genuanceerder geworden”

> DE AFGELOPEN TWINTIG JAAR heeft geïntegreerd bosbeheer een vaste plek gekregen in het Nederlandse bosbeheer. Vooral de eerste tien jaar hebben een grote waarde gehad

in het omschakelen van een op productie gericht beheer richting een multifunctionele benadering. Die strijd is gestreden en dat heeft veel goeds gebracht. Het beheer is veel genuanceerder geworden en dat heeft onder andere geleid tot een kleinschaliger kap waarbij de te kappen individuele bomen zorgvuldig worden uitgekozen.

We zitten nu in een fase van voortschrijdend inzicht. Dat heeft er mede door een evaluatie van ons bosbeleid toe geleid dat wij nu na de fase van voorzichtigheid, juist weer wat onvoorzichtiger te werk gaan. We maken grotere kapvlaktes, we verwonden de bodem en we leggen geforceerd bomen neer ten behoeve van het dode hout in het bos. We zitten nu in een fase waarin we juist wat meer gaan durven ingrijpen. Strikt gezien is dat uiteraard geen geïntegreerd bosbeheer, maar als vereniging hebben wij nu eenmaal ook geen productiedoelstelling. Mooie bossen creëren en onderhouden is onze belangrijkste taak. Als daar hout bij vrij komt dat we kunnen verkopen, is dat mooi meegenomen. Wij denken dat we op die wat ‘onvoorzichtige’ manier van beheren de natuur beter dienen, want periodieke verstoring met elementen als open plekken blijken essentieel voor een deel van de biodiversiteit in bossen. En als directe afgeleide daarvan dienen we de recreanten die graag in dat soort natuurlijke bossen verblijven. Want dat is naast natuur een erg belangrijke functie van onze terreinen.<

Peter Stouten, Bosgroep Noord-Oost-Nederland

“Teveel angst om fors in te grijpen”

> OP PAPIER PASSEN veel beheerders geïntegreerd bosbeheer toe. Ook met de mond belijden velen het. Maar in de praktijk valt het eigenlijk tegen. Dat heeft volgens mij te maken met een angst die veel beheerders hebben om fors in het bos in te grijpen. Als je werkelijk

geïntegreerd bosbeheer toepast moet je in de meeste gevallen van een homogene situatie naar een situatie met veel meer afwisseling en structuur. Dat vereist moed. Moed om fors in te grijpen en grote open plekken te maken. In de tijd van de herbebossingssubsidie hadden diezelfde beheerders er overigens geen moeite mee kapvlaktes van een hectare of groter te maken! Wij brengen geïntegreerd bosbeheer bij onze leden nog steeds onder de aandacht als een beheersvorm die een mooi en gevarieerd bos oplevert. Een bos dat bovendien een grote mate van flexibiliteit in zich heeft: je kunt je beheeraccenten te allen tijde verleggen. Maar om de een of andere reden heeft men veel moeite om dat te doen. Veel beheerders zeggen dus dat ze wel streven naar een geïntegreerd beheer, maar in de praktijk lukt het ze vaak niet. Natuurlijk zijn er in ons werkgebied ook al wel een paar mooie voorbeelden waar het wel is gelukt: Het Spaarbankbos van de gemeente Hoogeveen, de Emmerdennen van Staatsbosbeheer en het particuliere bezit ‘t Rozendaal. Maar om het een echte stap voorwaarts te krijgen zou er misschien toch een soort stimuleringsregeling moeten zijn. Wat dat betreft is het jammer dat er in het nieuwe subsidiestelsel helemaal niets zit om geïntegreerd bosbeheer te promoten. Provincies zouden daar een hele mooie rol in kunnen spelen.<

Honderdtwintig meter geïntegreerd bos (2)

De afbeelding toont een bos met verschillende soorten bomen. Een witte lijn onderaan de afbeelding geeft de schaal aan. De tekst is te klein om te lezen.

Meer zien? Bestel deze poster bij mooier@bos.nl

Wilt u meedebatteren of een ander onderwerp aansnijden? Mail naar: redactie@vakbladnatuurboslandschap.nl